

Bergen, 20. april 1944

Jeg gikk i syvende klasse, som elev ved Nordnes skole, men på grunn av krigstilstanden holdt vi for tiden til på Nygård skole. Nordnes skole var blitt okkupert av tyske soldater allerede 9. april 1940, og elevene ved skolen ble flyttet rundt fra skole til skole. Min klasse hadde vært innom Christi Krybbe skole og Krohnengen.

Om morgenen 20. april 1944 skulle vi ha bibellesning og en klassekamerat og jeg ble sendt til rekvisitarommet for å hente et klassesett med bibler. På rekvisitarommet satt en elev og fikk veiledning fra en lærer og idet vi fant frem kassene med bibler smalt det. Rommet vi var i vendte ut mot Festplassen og jeg mener å huske at jeg så noen paraplyer som vrent seg hos folk som passerte der. Dessuten føk vindusruter ut i museet tvers over gaten. Læreren oppfattet situasjonen raskere enn oss og ropte ”sleng dere ned”. Vi krøp ut fra rommet og kom ut i trappehuset som førte ned til vestibylen som var blitt innredet som tilfluktsrom. I trappen hadde en eller annen mistet et spann med havresuppe som rant nedover. Havresuppen, som var en del av Svenskehjelpen, ble jo delt ut om morgenen sammen med tran. Et øyeblikksbillede som jeg aldri har glemt.

Vi ble holdt samlet lenge i tilfluktsrommet og de villeste rykter var på gang. Blant annet husker jeg det ble sagt at alt skyldtes lynnedslag i Nygårdsgaten. Til slutt kom overlæreren med beskjed om at venner fra samme gate og søsken måtte slå seg sammen og begi seg på hjemvei. Han sa at det hadde vært en stor eksplosjon på havnen og at det var store skader på Nordnes. Så ble vi sluppet fri og bega oss på hjemvei.

Senere i livet har jeg mange ganger undret meg over hva overlæreren følte og hva han skulle foreta seg i en situasjon med ansvaret for et par hundre elever hvor deres hjem og kanskje også familier var blitt påført skade. Som sagt ble vi sluppet på egen hånd og begynte på veien hjemover. Vi guttene pratet sammen og lurte på hva vi ville finne hjemme. Var det stor skade? Var noen døde? Alvoret ble understreket av bilene vi møtte i Vaskerelven. På lasteplanene så vi sårete som ble transportert til sykehus. Det er underlig å tenke tilbake på hvor stille det hele gikk for seg.

Da vi kom til Kalmarhuset, var veien videre til Nordnes sperret av. Kameratflokkene skilte lag, og vi begynte hver for oss å forhøre oss om hvordan tilstanden var i vårt nabolag.

Her traff jeg min eldre søster som samme morgen var til legeundersøkelse i Kalmarhuset. Hun hadde tidlig kommet i kontakt med naboer og spurt om noen hadde sett min mor og våre to mindre søsken og hushjelp. Merkelig nok hadde ingen sett noen, og det ble sagt at huset vårt var sterkt skadet. Jeg forsøkte å komme videre hjemover, men ble avvist. Plutselig ser jeg hushjelpen vår oppe på en av sporveiens små skiftelastebiler. Jeg hopper ut i gaten og stopper bilen og kaster meg opp på lasteplanet. Min søster ble værende igjen. Hushjelpen som vi hadde den gangen er et strålende menneske som vi ennå har kontakt med. Sammen med henne var min yngste søster, og i førerhuset var mor med min 3 år gamle bror. Hun fortalte at de hadde forlatt huset og ville søke tilflukt hos venner på Klosteret. Men etter hvert gikk det opp for dem at de måtte søke legehjelp på grunn av øyeskader og begav seg til

førstehjelpsstasjonen i Kalmarhuset. Der ble det opplyst at personer med øyeskader måtte begi seg videre til St. Franciskus øyeklinikk. De fikk transport utenfor og var på vei da jeg så dem. Jeg ble med og vi ble kjørt til hospitalet i Nygårdsgaten .

Mor var som vanlig meget rolig og ga klare direktiver. Jeg ble sendt til min onkels hus på Langhaugen, hvor mine besteforeldre bodde for tiden, og skulle gi beskjed om hvor alle var. Jeg forstår ennå ikke hvordan mor kunne beholde roen med et sterkt skadet øye. Jeg syntes det var nifst å se på. Skaden på min søster var heller ikke bra.

Så vidt jeg husker hadde ingen fått på seg yttertøy, men gikk hele dagen i sine ødelagte inneklær. Min bror ble transportert rundt i pyjamas og i et ullteppe.

Jeg gikk over Kalfaret og gjennom Fløen til Langhaugen og meldte fra. Kommunikasjon og telefon fungerte ikke, slik at vi ble avskåret fra å underrette resten av familien. Far lette etter oss til langt på dag, jeg tror det ble nesten kveld, før han fant frem til øyeklinikken. Besteforeldrene mine og jeg satt med alle opplysningene, men fikk ikke kontakt med dem i byen.

Etter formiddagens kaos blir kontakt igjen etablert og familien kommer så smått i gang med opprydning og organisering av overnatting. Onkels hus på Langhaugen ble nok en gang redningen.

Langt ut på kvelden kom hushjelpen, min bror og min søster også til Langhaugen. Ingen av dem hadde ennå vært til behandling og en av mine tanter forsøkte å stille dem så godt hun kunne. Glassbiter ble plukket ut fra ansiktet og de ble vasket så langt det var mulig og kledd med det som var tilgjengelig av klær. Håret ble vasket og glassbitene ble greid ut. Jeg husker tante sa at vaskevannet var svart og vaskingen måtte gjentas et par ganger. Hushjelpen vår hadde ikke fått øyeskade, men hadde flere glasskår i ansiktet. Mange år senere svellet det ut glass i ansiktet hennes. Jeg har aldri hørt at hun fikk annen skadebehandling enn den som ble foretatt hjemme hos oss. Arrene kan jeg fremdeles se i ansiktet hennes.

Yngstemann slapp fra det hele uten skade.

Min søster returnerte til klinikken neste morgen og kom under behandling. Hun forteller at på sykehuset ble hun sittende alene og vente. Det viste seg at skaden var av en slik art at det ene øyet måtte fjernes. En assistentlege kom og holdt henne i hånden, og det har hun aldri glemt. Hun drømmer ennå om at hun måtte få møte vedkommende igjen for å takke ham for den menneskelighet han viste en 9-åring. Men tiden har nok løpt fra den muligheten.

Mor snakket alltid om dr. Nyquist og hans enestående innsats. Hans arbeid i disse dager var en bragd. Også hun fikk et øye fjernet.

Vi bodde på Ytre Markevei 20. april. Kjøkkenet hadde vindu mot Klokkersmuget og fri sikt mot Festningskaaien. Mor har fortalt at noen ropte at det brenner på havnen. Jeg har alltid undret meg over dette. Hvordan kunne noen allerede vite om brannen på denne siden av Vågen? Mor følte at dette kunne være farlig og sa at alle skulle forlate huset. Idet de var på vei gjennom kjøkkenet smalt det.

Mor levde med sitt handikap og nådde en høy alder, 93 år. Min søster har nok vært hemmet av og til, særlig i ungdomsårene. Jeg husker godt den gangen mor dro til skolen og fortalte lærerinnen hva hun mente om hennes pedagogiske evner. At noen i familien blandet seg inn i skolens gjøremål var ikke vanlig, men denne gangen var en grense passert. Grunnen var at lærerinnen hadde kritisert min søster for at hun ikke grep ballen når det ble spilt slåball. Evnen til å sikte og gripe er svekket med bare ett øye, og dette følte mor som en krenkelse mot min søster. Hun følte sikkert ekstra med henne i og med at hun hadde samme svekkelse

Som skadet får min søster krigsskadetrygd på 89 kroner måneden og skifting av glassøye hvert 3dje år.

Hilsen Gerhard

Bergen, 19. april 2004.